

*Het antwoord, mijn vriend,
vind je in de woestijn. '*

*Meditatie ds. Gerard Rinsma
zondag 18 februari 2018
(eerste zondag 40 dagen tijd)*

LEZINGEN

1ste schriftlezing: Genesis 9:8-17

2de schriftlezing: Marcus 1:12-15

OVERWEGING

Lieve mensen,

Het zijn maar drie regels, die Marcus aan het verblijf van Jezus in de woestijn wijdt. Drie regels over de 40 dagen, die hij daar doorbracht. Maar hoe hij zich gevoeld heeft en wat hij doorgemaakt heeft, komen we niet te weten.

Er is dat bekende kinderliedje van Hanna Lam:

*Jezus, diep in de woestijn,
eenzaam en vol vragen,
voerde daar een zware strijd,
veertig lange dagen.¹*

Maar of Jezus een zware strijd voerde, weten we niet zeker. Maar wel kun je je voorstellen, dat het in de woestijn eenzaam is en dat die eenzaamheid vragen met zich meebrengt. In de woestijn is er geen afleiding, in de woestijn is er geen vertier, in de woestijn is er geen krant, geen internet. Er is geen nieuws. Je hebt niks aan je smartphone, want je hebt er geen bereik. In feite ben je aan jezelf overgeleverd. En vroeg of laat komen we zulke momenten in ons leven tegen.

Terwijl de buitenwereld verder raast en voortjakkert, staat in de woestijn de tijd stil. Dat wil zeggen: elke dag lijkt op de andere. En terwijl in de dorpen en steden mensen zich druk maken om alles en nog wat, is er in de woestijn alleen maar de zorg om water en eten.

Maar voor alle volgelingen, die in het voetspoor van Jezus willen leven, heeft de kerk van oudsher de woestijn gekozen als oefenplaats. Wie Jezus wil leren kennen, die wordt naar de woestijn geleid. Wie Jezus wil volgen, zal in de eenzaamheid van de woestijn moeten beginnen. Want het gaat niet om de juiste leer, het gaat niet om de juiste geloofs-

¹ Stenen nam Hij niet voor brood, Hij is niet bezweken, ook al was de honger groot, voor zijn tegenspreker.

Alle rijkdom, alle macht lagen in Zijn handen,
als Hij maar een knieval bracht voor zijn tegenstander.

Jezus zei: Ik kniel niet neer, want er staat geschreven:
'Bid alleen tot God de Heer, dien Hem heel je leven'.

overtuiging, maar het gaat om onze ziel. Waar leeft zij van en waar leeft zij voor.

En omdat ons gemakkelijk zand in de ogen gestrooid kan worden, omdat we ons gemakkelijk voor de gek kunnen houden, omdat we gemakkelijk kunnen worden misleid, is deze plaats een plek van onderzoek.

Beter: van zelfonderzoek. Om te voorkomen dat we met de allerbeste bedoelingen de grootst mogelijke schade aanrichten; om te voorkomen dat we met de meest hooggestemde idealen het zwaard tegen onze medemens opheffen; om te voorkomen dat we met de prachtigste dromen van een nieuwe wereld de ander over de kling jagen. Want ook de guillotine en het concentratiekamp zijn met de beste bedoelingen uitgevonden.

En zo had ook Jezus kunnen eindigen: als een strijder voor recht en gerechtigheid, die korte metten zou maken met de onderdrukker en met het zwaard in de hand de bevrijding zou bewerkstelligen. De kortste weg van A naar B.

Maar dan wordt duidelijk dat Jezus een andere weg heeft gekozen. Jezus laat zich meevoeren. Hij gaat de confrontatie met de Übermensch in zichzelf aan. Als het niet zo'n cliché was, zouden we zeggen: 'hij stelt zich kwetsbaar op.' Daar is moed voor nodig. Dát zijn pas echt sterke mensen, die hun zwakheid onder ogen durven zien.

En tegelijk bindt hij zijn volgelingen op het hart diezelfde weg te gaan. En daar niet vanaf te wijken. Want zo lezen we verderop in dit evangelie dat hij de menigte samenroept samen met de leerlingen en het klip en klaar nog eens verkondigt: 'Wie mijn volgeling wil zijn, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en zo achter mij aan komen. Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij en het evangelie, zal het behouden. Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verliezen zal om Mijnentwil en om des evangelies wil, die zal het behouden. Want wat baat het een mens de gehele wereld te winnen en aan zijn ziel schade te lijden?²

Maar is er een weg om de wereld te winnen zonder schade te lijden aan je ziel?

² Mark 8:35-36 35

Want wij zijn het levende bewijs dat Jezus wel degelijk de wereld wilde winnen voor zijn idee, voor zijn visioen, voor zijn droom. De kerk - in al haar gebreken is - wel degelijk het bewijs dat Jezus zich niet alleen tot zelfonderzoek wilde beperken, maar mensen wilden winnen. Niet voor zichzelf, maar voor het koninkrijk van God. Want dat was wat hij zei: 'De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.'³

Maar elke keer blijkt dat mensen hem niet begrijpen; elke keer blijkt dat zijn volgelingen hardleers zijn. Elke keer blijkt dat ze in de oude patronen terugvallen.

En misschien vormt dat wel Jezus' grootste eenzaamheid: dat hij niet wordt begrepen. Want we zullen deze veertig dagen elke keer weer merken op hoeveel onbegrip Jezus stuit. En elke keer, als we daar over lezen, krijgen we eenzelfde spiegel voorgehouden. Als Petrus voorstelt om een tent op te slaan voor Mozes en Elia en Jezus.⁴ Als Jezus het tempelplein schoonveegt en daarbij verkondigt dat hij de tempel in drie dagen zal opbouwen.⁵ Als de mensen na de wonderbare spijziging hem willen dwingen om hun koning te worden.⁶ Als een vrouw wordt berispt, omdat ze Jezus heeft gezalfd met kostbare nardus olie.⁷

Als hij ten slotte door een van zijn volgelingen overgeleverd wordt en ieder zich wanhopig probeert vrij te pleiten, als hij tenslotte opnieuw een eenzame gevecht voert in de hof van het Gethsemane, terwijl zijn leerlingen liggen te slapen.⁸

³ Marcus 1:15

⁴ Marcus 9:4 Petrus nam het woord en zei tegen Jezus: 'Rabbi, het is goed dat wij hier zijn; laten we drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia.' ⁶Hij wist niet goed wat hij moest zeggen, want ze waren door schrik overweldigd.

⁵ Jezus antwoordde hun: 'Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.' Zesenvieftig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd,' zeiden de Joden, 'en u wilt hem in drie dagen weer opbouwen?' Maar hij sprak over de tempel van zijn lichaam. Na zijn opstanding uit de dood herinnerden zijn leerlingen zich dat hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en alles wat Jezus gezegd had.

⁶ Joh. 6: 14 Toen de mensen het wonderteken dat hij gedaan had zagen, zeiden ze: 'Hij moet wel de profeet zijn die in de wereld zou komen.' Jezus begreep dat ze hem wilden dwingen om mee te gaan en hem dan tot koning zouden uitroepen. Daarom trok hij zich terug op de berg, alleen.

⁷ Marcus 14 Sommige aanwezigen zeiden geërgerd tegen elkaar: 'Waar is deze verkwisting goed voor? Die olie had immers voor meer dan driehonderd denarie verkocht kunnen worden, en dat geld hadden we aan de armen kunnen geven.' Ze voeren tegen haar uit. Maar Jezus zei: 'Laat haar met rust, waarom vallen jullie haar lastig? Ze heeft iets goeds voor mij gedaan. Want de armen zijn altijd bij jullie, en jullie kunnen weldaden aan hen bewijzen wanneer je maar wilt, maar ik zal niet altijd bij jullie zijn. Wat ze kon, heeft ze gedaan: ze heeft mijn lichaam nu al met olie gebalsemd, met het oog op mijn begrafenis. Ik verzeker jullie: waar ook maar ter wereld het goede nieuws verkondigd wordt, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan.'

⁸ Marcus 14:37-40 Hij liep terug en zag dat zijn leerlingen lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus: 'Simon, slaap je? Kon je niet één uur waken? Blijf wakker en bid dat jullie niet in beproeving komen; de geest is wel gewillig, maar het lichaam is zwak.' Weer ging hij weg om te bidden, met dezelfde woorden als daarvoor. Toen hij weer

Als iets hieruit duidelijk wordt, dan is dat wel dat de weg van Jezus niet begrepen wordt, niet verstaan. En dat geldt ook voor mij. Ten diepste blijft Jezus een mysterie. Ten diepste blijft Jezus onbegrepen.

Want Jezus past voor de rol van superman. Hij weerstaat de verleiding van de krachtpatser. Hij zet al zijn kracht in om zwak en kwetsbaar mens te blijven: 'eens voorgoed geboren zijn/ levenslang geboortepijn/ leven van de wind'.

In het christelijke verhaal staat niet de berg Olympus centraal, maar een woestijn. We willen dat soms maar wat graag vergeten: het liefst zouden we een god zijn, en in 't diepst van onze gedachten beelden we ons dat ook in. Zo'n god van de Olympus, gespierd en eeuwig jong, perfect, onsterfelijk ook.

Vaak denken we dat het woordje 'zonde' in de bijbel staat voor onze onvolmaaktheid. Maar het is precies andersom eigenlijk; zonde is in de bijbel: voor een Griekse god van de Olympus, voor Superman/woman willen spelen. Onaantastbaar, perfect willen zijn. Het evangelie is anti-perfectie. er wordt in het verhaal van Jezus geleden, liefgehad, verraden, vergeven, geleden, gerouwd. De weg naar het ware leven loopt er via de dood. De graankorrel moet in de aarde vallen, wil zij vrucht voortbrengen.

Jezus gaat ons daarin voor. Radicaal, tot het uiterste, tot in het sterven toe is hij mens met ons. En Jezus – dat is toch God zelf. Ons verhaal en dat van God – ze vermengen zich met elkaar. We weten niet hoe, maar daarom heeft het verhaal van Jezus kosmische betekenis, zegt het geloof. Wie sterft, sterft nooit alleen. God gaat mee, in elke dood die gestorven wordt. Als Jezus opstaat, staan we allemaal weer op.

En zo vervult Jezus zijn goddelijke missie. Door ons te laten delen in wat God in wezen is: Liefde. Wie liefheeft is zichzelf niet genoeg. Wie liefheeft heeft de ander nodig om compleet te zijn. Wie liefheeft maakt zich daarmee kwetsbaar. Wie liefheeft, kan verliezen. Wie liefheeft, rouwt.

We rouwen niet om supermensen; we rouwen om mensen die liefhebben, lijden, fouten maken, vergeven, succes hebben, en ongeluk, en elke dag weer opnieuw beginnen. Mensen om van te houden.

terugkwam, lagen ze opnieuw te slapen, want hun ogen vielen steeds dicht, en ze wisten niet wat ze hem moesten antwoorden.

Misschien is dat dan ook wel de reden waarom Jezus de supermens afzwoor: supermensen kunnen van niemand houden; niemand kan van supermensen houden. Je kunt niet houden van de zon, zong Ramses Shaffy ooit al eens,

Want Liefde is gebouwd op kwetsbaarheid.

Een fragiel lichaam, een wankel geest.

Je kunt alleen houden van iemand, die je ook kunt verliezen.

Daarom zalfde die onbekende vrouw Jezus' voeten met de kostbaarste olie, die ze maar kon vinden. En in dit gebaar herkende Jezus de liefde, die hij zelf probeerde voor te leven. "Ze heeft mijn lichaam nu al met olie gebalsemd, met het oog op mijn begrafenis." En geeft haar daarom een ere plek: "ik verzeker jullie: waar ook maar ter wereld het goede nieuws verkondigd wordt, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan."⁹

Dat maakt het verhaal van Jezus zo door en door menselijk. Hier is geen superman, die het wel even zal fiksen. Onafhankelijk en ongenaakbaar. Onaanraakbaar en onpeilbaar. Nee, hier is een mens, die door de allerdiepste diepte is gegaan. Die

*Door wat voor grote eenzaamheden
is Hij aan ons voorbijgegaan,
wij hebben wel zijn naam beleden
maar niet zijn stem verstaan.*

*De laatste drie die Hem behoorden
die sliepen in Getsemane;
en wij, wij waken wel met woorden,
maar gaan niet met Hem mee.*

*Wij kunnen wel bij Hem verwijlen
met onze woorden en ons lied,
maar kunnen niet zijn lijden peilen,*

⁹ Marcus 14:14

zijn duisternissen niet.

*Wij stuwten wel met vrome wensen
en met gebeden om Hem heen.
Maar de verlossing van de mensen
die lijdt Hij heel alleen.¹⁰*

Ook deze dichter is gefascineerd door het geheim, dat Jezus bij zich draagt. Maar ook hij weet, dat hij de diepte van zijn lijden niet kan peilen. Zelfs een Rembrandt kan dat niet, zelfs een Johann Sebastian Bach niet.

Degene, die er nog het dichtste bij komt, is in dit evangelie een Romeinse centurio, die tijdens de executie recht tegenover hem staat. Als Jezus dan een luide kreet slaakt en de laatste adem uitblaast, is deze geharde en afgestompte militair zo onder de indruk, dat hij uitroept: 'Werkelijk, deze mens was Gods Zoon.' En je zou hem willen vragen: wat bedoel je daarmee? Wat wil je daarmee zeggen? En wat heeft je zo geraakt? We zullen het niet weten, kunnen enkel gissen hoe vaak een mens omhoog moet kijken, voordat hij de hemel kan zien. En hoe veel oren een mens moet hebben, voordat hij de mensen kan horen huilen. En hoe veel doden zijn er nodig, voordat hij weet dat er al veel te veel gestorven zijn. Het antwoord, mijn vriend, vind je in de woestijn. Het antwoord vind je in de woestijn. Amen.

¹⁰ lied 582 J.W. Schulte Nordholt